

Fra Göttingen til Gaustadbekken

Georg Sverdrup

POLITIKER, PROFESSOR OG BIBLIOTEKAR

Utstilling i Galleri Sverdrup
28. feb - 17. mai

Om utstillingen

Georg Sverdrup hadde tre viktige roller som vi skal fokusere på. Han var **professor** i klassisk filologi, i mange år også i filosofi. Han bygget opp den filologiske utdannelsen her i Norge. Han publiserte bemerkelsesverdig lite, men var på den annen side en gudbenådet foreleser, elsket av sine studenter, både i København og her hjemme.

Nå i 2014 tenker vi mest på ham som **politiker**. Han deltok på Notabelmøtet 16. februar 1814. Herfra er han berømt for sin tale om folkesuverenitet som avviste prins Christian Frederiks krav om arverett til den norske tronen. Han deltok på Riksforsamlingen på Eidsvoll i april-mai 1814. Han var president for Riksforsamlingen 17. mai 1814, som vedtok Norges grunnlov og valgte nettopp Christian Frederik til Norges konge. Han ble også valgt til Stortinget i 1818 og 1824.

For oss som i dag arbeider i Universitetsbiblioteket var han først og fremst **bibliotekar**. Ved siden av sitt virke som professor bygget han opp og ledet Universitetsbiblioteket fra sin spede begynnelse, allerede høsten 1814

da han hentet kong Frederiks bokgave hjem fra København, til han sluttet i 1845 – i en alder av 75 år.

For å forstå Georg Sverdrup har vi viet en viss oppmerksomhet til opptakten, det vil si hans utdanning og tidlige år før han ble professor ved det nyopprettede universitetet i Christiania. Vi ser på de ulike intellektuelle strømninger som var i Europa i Sverdrups ungdom og som formet ham som både politiker og forsker, lærer og bibliotekar.

Arbeidet med en utstilling om Georg Sverdrup har vært spennende og utfordrende. Vi har støtt på flere uventete overraskelser underveis. Det finnes nesten ingen primærkilder. Vi har vært helt avhengig av en rekke sekundærkilder. Han befalte på sitt dødsleie at alle private papirer skulle brennes, dette ble tydeligvis gjort. Det finnes bare noen ytterst få brev fra ham bevart i andre samlinger. Hans taler på Eidsvoll er ikke inkludert i referatet fra Riksforsamlingen, som han selv redigerte, det er derfor lite publisert materiale etter ham.

Selv i Universitetets arkiver mangler det dokumenter fra hans hånd, selv om det i følge oversiktene i protokollene skulle befinne seg en rekke brev fra ham til det Akademiske kollegium. Disse har forsvunnet en eller annen gang i historiens løp.

Utstillingen er blitt til gjennom et godt samarbeid mellom kolleger på Universitetsbiblioteket og bistand fra Riksarkivet, Nasjonalbiblioteket, Oslo Katedralskole og Det Kongelige Bibliotek i København.

Utstillingskomitéen har bestått av: Svein Engelstad, Karen Danbolt, Lars Lørdahl, Ragnhild Sundsbak, Anne-Mette Vibe og Silje Ramleth.

Perspektiver på det nye universitetet i Christiania

Ved utgangen av 1700-tallet var det omtrent 200 universiteter i Europa, så det er svært forståelig at eliten i Norge nå også ønsket et universitet på norsk jord. Det er ikke bare selvstendighetstanker bak dette kravet, men også praktiske. Reisetiden fra distriktene i Norge til København var meget lang. Embetsmannsfamiliene og handelsborgerskapet utgjorde en liten, men betydningsfull, intellektuell elite i Norge. En del hadde private bibliotek og holdt seg, så langt de hadde midler, oppdatert på nye strømninger fra resten av Europa. Opplysningstiden hadde også nådd denne utkanten. For å kvalifisere seg til embeter som prester, sorenskrivere og lignende i Danmark-Norge måtte man studere i København. Noen få reiste videre til tyske universiteter, men svært få dro videre.

I denne sammenheng kan vi se litt på universitetsstrukturen i Europa:

- Universitetet i Oxford ble etablert omkring 1100, så fulgte Cambridge i 1209. Det var totalt 9 universiteter i på de britiske øyer ved utgangen av 1700-tallet.
- Universitetet i Salamanca var i virksomhet omkring 1130. Det var totalt 37 universiteter i Spania ved utgangen av 1700-tallet.
- Universitetet i Paris var i virksomhet omkring 1150. Det var totalt 40 universiteter i Frankrike ved utgangen av 1700-tallet.
- Universitetet i Heidelberg ble etablert 1386 og er det eldste i dagens Tyskland, universitetet i Wien ble etablert i 1365. Det var omtrent 43 universiteter i det tyskspråklige Europa ved utgangen av 1700-tallet.
- Universitetet i Uppsala ble etablert 1477 som det første i Norden, deretter fulgte København 1479, Åbo 1640 og Lund 1668.
- Universitetet i Bologna er Europas eldste og ble etablert i 1088. Det var totalt 35 universiteter i Italia ved utgangen av 1700-tallet.

Akvarell av krysset Dronningens gate/Tollbodgaten, Oslo. Tegnet av Anna Diriks i 1820-årene. Krigsskolen til venstre og Katedralskolen til høyre. Vi ser en vannpost midt i krysset og husdyr i gata som viser hvordan forholdene var.

Fra provins til hovedstad

I Norge var det eneste som kunne ligne på høyere utdanning «Bergseminaret» på Kongsberg fra 1757. I de største byene fantes det katedralskoler og latinskoler, men man måtte reise til København for å ta Examen artium som var inngangseksamen til universitetet. Ellers hadde vi «Den frie matematiske skole i Christiania» fra 1750, denne var også underoffiserskole og gikk senere over til å bli Krigsskolen. Det var mange ulike initiativer for å få etablert et universitet i Norge, enten i Christiania, Kongsberg eller Trondhjem. Vi skal ikke gå videre inn på dette her.

I Christiania var folketallet omtrent 13.500 i 1814. Byen hadde fått sin daværende form og plassering under Akershus festning etter bybrannen i 1624. Christiania var en søvning liten provinsby i Danmark-Norge. Trelasteksport var den viktigste handelsveien i denne før-industrielle byen. Christiania var ikke en by andre europeere drømte om å besøke, byen hadde ingen storslagne palasser, teatre, avenyer eller parker. Byen

var bygget tett innen for bymurene innunder Akershus festning. Den skulle være lett å forsvare og trygg mot brann. Utenfor bymurene var det fattigkvarterer, jordbruksområder eller store løkkeeiendommer for de bemidlede. Byen var trang med høye eiendomspriser fordi den måtte holde seg innenfor grensene. Det er vanskelig å forestille seg hvor kummerlige forhold det var i Christiania på denne tiden.

Etableringen av universitetet falt sammen med Norges selvstendighet og dermed nødvendigheten av å bygge en rekke nye institusjoner for den nye statsforvaltningen. Christiania opplevde en ufattelig befolkningsvekst og hadde i 1880 190.000 innbyggere, etter mange byutvidelser.

Selv om universitetet i de første årene var svært lite sammenlignet med hva vi kunne finne i resten av Europa kom det til å spille en meget viktig rolle i etableringen av den nye nasjonen. Universitetets viktighet var nok langt større enn dets beskjedne størrelse skulle tilsi. Dette var noe man hadde ønsket i årevis.

Opptakten Unge år og studietid

Georg Sverdrup studerte som ung i København og Göttingen. Han ble professor ved Universitetet i København, og dro etterhvert til sitt hjemland Norge, for å bidra under opprettelsen av Universitetet og Universitetsbiblioteket. Han ble en sentral aktør under dannelsen av grunnloven og det nye Norge etter 1814. Under studietiden hadde han plukket opp mange moderne tanker, som han skulle formidle under sitt virke som politiker, professor og bibliotekar i Christiania.

Som født inn i en familie av velstående menn i 1770 i Trøndelag, fikk han den beste undervisning man kunne få på denne tiden. Ni år gammel ble han sendt i lære hos presten Jens Hersleb Brønnøy, og i 1787 gikk han på Trondheim Katedralskole. Senere dro han videre til København, hvor han i 1789 tok artium med laud, samme år som den franske revolusjonen brøt ut. Det blir sagt at fra denne dagen la han av seg sin trønderske dialekt og gikk inn for å forbedre tonelag og diksjon. Dette skulle bli et kjennetegn som mange av hans samtidige har lagt merke til og

beskrevet. Georg Sverdrup var hele sitt liv nært knyttet til København og universitetsmiljøet der.

Under studietiden stiftet han bekjentskap med flere personer som kan tenkes å ha påvirket ham under disse årene. Det at dette var kjente skikkelser i sin samtid, tillater oss å si noe om hvilke ideer Georg Sverdrup traff i miljøet hvor han arbeidet og studerte. Ved universitetet traff han den karismatiske naturfilosofen og romantikeren Heinrich Steffens, som med sine kontroversielle forelesninger fra 1802 inspirerte en rekke personer. Adam Oehlenschläger, N. F. S. Grundtvig og Georg Sverdrup ble alle inspirert av den noe eldre Heinrich Steffens. Adam Oehlenschläger lot sin romantiske litteratur preges av elementer fra sagatiden og norrøn mytologi. Den danske pastor og filosof N. F. S. Grundtvig, som var en yngre fetter av Heinrich Steffens skulle etterhvert innta rollen som reformator av den konservative danske kirken. Grundtvig var også politiker, pedagog og filolog. Alle disse har uttrykt at de var påvirket av ideer som Steffens hadde kommet med under sine forelesninger

Adam Oehlenschläger

Nikolaj Frederik Severin Grundtvig

ved universitetet. For alle som er nevnt her, gjelder det også at de var inspirert av den tyske filosofen Friedrich von Schelling, som viste hvordan mytologi og religion kan tilføre positive bidrag til logikk og filosofi. Strømninger innenfor den romantiske naturfilosofien gav den norrøne mytologien en sentral og fornyet plass i de skandinaviske landene. Den gamle Gulatingsloven og fortellinger om Nordens gamle rettsordning representerte sammen med fortellingene fra antikkens Hellas, historiske inspirasjonskilder som ble brukt i tidens arbeid med å bryte med kongens enevælde.

Man vet at fire av eidsvollsmennene i sine boksamlinger hadde historiske framstillinger av Norden som gikk tilbake til vikingtiden. Dette er funn som kan generaliseres. Blant de som var privilegert nok til å ha en boksamling som ikke bare utelukkende bestod av Bibelen, var Snorre nærmest et obligatorisk innslag.¹ Studier av storborgerskapets boksamlinger fra denne tiden, viser at mange i dette samfunnssegmentet leste historiske bøker skrevet av Torfæus, Suhm, Strøm og Schøning. Disse for-

fatterne har skrevet ulike verker som alle har titler som peker mot Norges historie, det gamle Vinland, Grønland, Orknøyene og Færøyene. Suhm skriver detaljert i sin *Historie af Danmark*. Bindet med undertittelen *Fra Aar 1035 til 1095*, er på 1790 sider. Schøning skriver om de nordiske folkenes opprinnelse. Han har også skrevet en *Afhandling om de gamle grækers og romeres rette begreb og kundskab om de nordiske lande, særdeles om den af dem saa kaldte Scandinavia*. Elisabeth Eide skriver² «På den tiden var alt som kunne knyttes til nordisk historie av stor interesse for boksamlere i alle de skandinaviske land». Bøkene som nevnes her kan gjerne ha blitt lest av Sverdrup. Sikkert er det at de ble lest av folk i miljøet rundt ham, da disse var del av tidens kulturelle strømninger. Sverdrup viste ofte til momenter fra norrøn tid, når han skulle formidle et budskap.

Fra Göttingen til Eidsvoll

Fra inspirert student til inspirerende samfunnsbygger

I 1798 dro Georg Sverdrup til Universitetet i Göttingen. Dette var ett av Europas fremste og mest moderne universiteter på denne tiden. Hva ventet ham på denne reisen? Europa var preget av opplysningstidens tanker. Føydalismens tradisjoner og autoritetstro måtte gradvis gi tapt for mer moderne tankegods. Kirkens makt ble fortrenget til fordel for troen på mennesket, dets fornuft, og dets evne til å skape framskritt gjennom vitenskap. Georg Sverdrups samtid var preget av kraftig urbanisering i Sentral-Europa. Befolkningsveksten i byene var et resultat av migrasjon. Disse forholdene; migrasjon, sykdommer og store klasseforskjeller var en del av et større bilde, hvor uro preget Europa. En uro som skulle gi kimen til den franske revolusjon som foregikk i årene 1789-1799. Vi vet at Georg Sverdrup var opptatt av den franske revolusjon, og fulgte disse hendelsene med interesse. Sverdrup lot seg inspirere av nyhumanismen som vokste fram i Tyskland på denne tiden. Nyhumanismen har blitt tolket som en reaksjon på opplysningstiden og den vold og terror som fulgte den franske revolusjonen. Bildungs-idealet

er sentral i nyhumanismens filosofi. Terroren etter revolusjonen i 1789 hadde skremt mange liberale motstandere av eneveldet. Istedenfor å forkaste alle tradisjonelle maktstrukturer til fordel for et ukontrollert folkestyre, skulle samfunnet og dets borgere formes gjennom å gi en klassisk utdanning til de som hadde evner og mulighet til å studere. Filosofien tar til seg den innsikten at menneskets grunnleggende natur ikke er god, men at det er mulig å bli et godt menneske ved å gjennomgå prosessen som studier av filologien innebærer. Dette var verdier som Georg Sverdrup skulle bære med seg resten av livet, og som fikk mye å si for standpunktene han skulle innta i forhold til utforming av det norske skolevesen.

I Göttingen vanket Sverdrup blant Europas fremste intellektuelle elite. Informasjonen som finnes tyder på at han som på denne tiden var 28 år, ble preget av dette miljøet for resten av livet. Hvem traff han på denne reisen? Et forbilde fra tiden i Göttingen kan ha vært Christian Gottlob Heyne, professor fra 1763 og sjef for Universitetsbiblioteket.

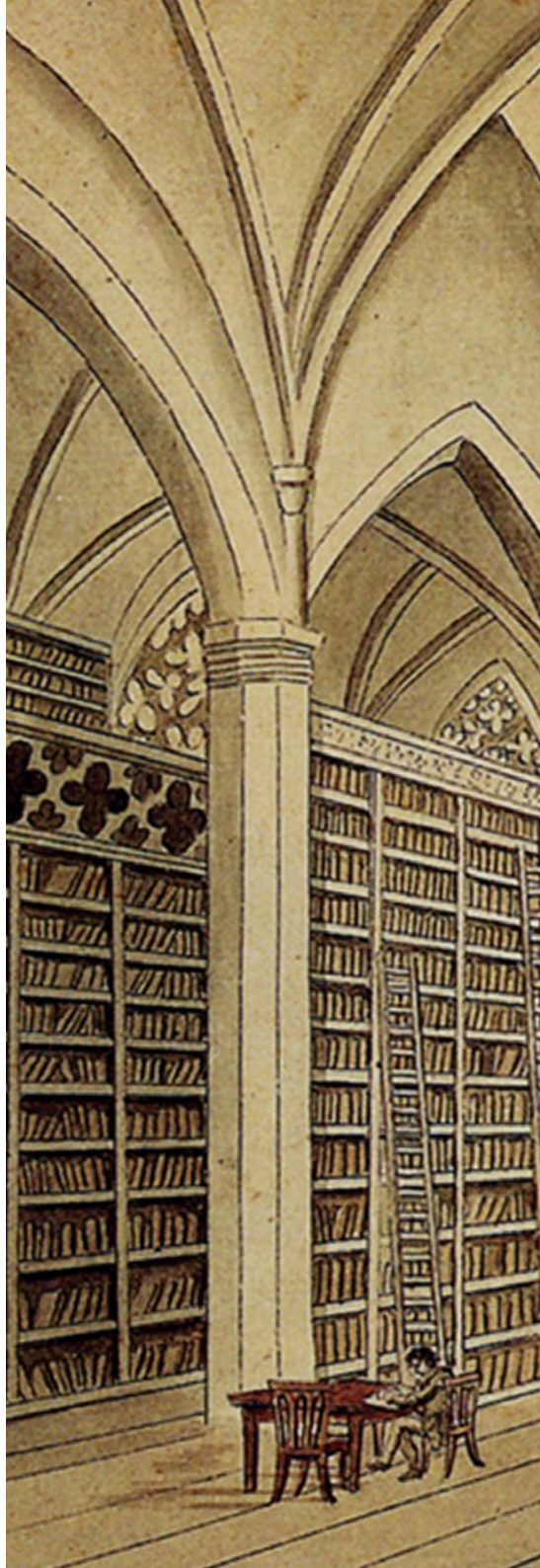

Universitetsbiblioteket i Göttingen hvor Sverdrup stiftet kjenskap med Christian Gottlob Heyne, som kom til å inspirere han senere da han kom hjem til Christiania.

Sverdrup skriver begeistret om Heyne og biblioteket i Göttingen, i et brev til sin venn Rasmus Nyerup³, som var universitetsbibliotekar i København.

Det merkværdigste, som efter de reisendes mening findes her, er Bibliotheket og Hofraad Heyne (...) Det indeholder 250 000 B. De inre og rummelige værelser, og smukke og velordnede gibsafstøbninger af de berømteste Antiker giver det et prægtigt og høitideligt udseende. Om man aldrig havde tilforn følt lyst til studeringer, maatte man optændes af lyst dertil ved paa engang at se sig omringet af disse uhyre støtte af Geni og Lærdom. Heyne, der saa lang tid har skinnet som en Sol paa den philologiske litteraturs himmel, har virkelig meget tilfælles i sin skjebne med den naturlige Sol.

Heyne var leder for biblioteket, som var universitetet i Göttingens suksess, med sin innovative katalogføring og en aktiv, internasjonal innkjøpspolitikk. Heyne hadde som vi ser av sitatet et positivt vesen, og han var alltid tilgjengelig for sine lånere, dersom de hadde spørsmål.

Metropolitainskolen i København

Dette var momenter Georg Sverdrup skulle vektlegge da han begynte sitt eget virke som universitetsbibliotekar. Sverdrup studerte filologi og filosofi i Göttingen i halvannet år. Han leste Cicero, Platon, Hesiodus, Rhodius, Thucydides, Herodotus og andre klassikere.

Tilbakevendingen til Norden

I 1799 ble Sverdrup overlærer i historie og geografi ved Christiania Katedralskole. Han huskes som aktiv i byens selskapsliv på denne tiden, og han opptrådte som skuespiller i «Det Dramatiske Selskab»⁴. 1803 dro han tilbake til København, til lærerposten i det filologiske fag ved Metropolitanskolen. Straks etter dette fikk han en stilling ved Universitetet. I 1804, da han var 34 år, giftet han seg med den 23 år gamle Petronelle Marie Treschow. Dette var et godt parti. De fikk sitt første barn, Elisabeth, den 14. juli 1805. Nummer to, Michael, ble født et år senere. Sverdrup var engasjert i sine barns utvikling og kildene viser at familien var svært viktig for ham. Han og Petronelle Marie skulle få fire

barn og leve sammen hele livet inntil de døde med bare ett års mellomrom i henholdsvis 1849 og 1850.

I årene etter giftermålet, hadde de trolig liten tid til å tenke på framtiden. Dramatiske hendelser stod for døren. Napoleonskrigene preget Europa. Danmark var nøytralt, men Storbritannia ønsket seg den danske flåte. Denne bestod for en stor del av norske skip. Konflikten mellom stormaktene gjaldt kontrollen over verdenshandelen, i 1807 bombarderte britene København. Mesteparten av sivilbefolkningen hadde blitt evakuert, men tusenvis av bygninger brant ned. 195 sivile ble drept, og 768 skadet under bombardementet. Dette endte med at engelskmennene til slutt beslagla marineflåten. Hendelsen har senere blitt kalt flåteranet. Georg Sverdrup var *«sterkt engasjert i studentane sitt livjegerkorps, kaptein og sjef for 7. kompani med lektor Adler til sersjant»*⁵ Siden det var mange norske skip i den danske flåten, ble den norske handelsstanden og næringslivet hardt rammet. Handelsborgerskapet med Herman Wedel Jarlsberg i spissen så til en union

med Sverige som en løsning på situasjonen. Dette var en oppfatning som Sverdrup ikke delte.

Vi vet at Sverdrup på denne tiden satt i København og lengtet tilbake til Norge. Ønsket ble innfridd i 1812, da han ble spurt om han ville bli professor ved det nye universitetet i Christiania. Snart skulle han også kaste seg inn i det politiske spillet om Norge, og bli en sentral figur på Eidsvoll. Allmenn verneplikt var et av de politiske temaene som han ivret for da han returnerte til Norge. Spørsmålet bringer oss til kjernen av det poenget at borgerne av et fritt samfunn skal dele plikter så vel som rettigheter. Igjen ser vi den romantiske inspirasjonen fra antikkens Hellas. Det er interessant å trekke paralleller mellom det fysiske landskapet i Norge, og Hellas. Begge steder ser vi hvordan et kupert landskap med fjell og kyst har begrenset sentralmakten og fremmede makters evne til å ta kontroll over landet. Landskapet har nok også spilt en rolle, under hendelsene som ledet fram mot tilblivelsen av Norges grunnlov. Den dag i dag lever vi i et landskap hvor forholdsvis korte

avstander kompliseres av en kupert og ugjestmild natur. En klar fordel når det kommer til folkets uavhengighet idet det vanskeliggjør innblanding fra fjerne og kanskje udemokratiske herskere, så vel som skatteinnkrevere fra Christiania. Sverdrup viser selv til et resonnement som ligner på dette. I sin tale i 1814 sier han:

Norge er et fattigt Land, siger man, selvstændig eller med sig selv kunde det derfor ikke bestaae kun i Forening med andre. Denne Paastand er fra meere end en Side aldeles urimelig. Jeg vil nu engang sige: jo fattigere desto bedre, skjønt det baade af Erfarenhed og Tingens egen Natur var let at bevise, at Nationer mod hvilke Naturen især har viist sig gavmild, netop ere de som først have maattet bøie deres Nakke for Fremmede eller indenlandske Despoters Aag, og at tvertimod de der have de største Vanskeligheder at bekjæmpe, lengst tildeels bestandig have vedligeholdt deres Frihed og Uafhængighed.⁶

Fra Eidsvoll til biblioteket Samlingsarbeidets eksil

Når man leser om det politiske stormaktsspillet på denne tiden, framstår Norge som en kasteball mellom stormaktene. Napoleonskrigene hadde vart i mange år, og de fikk økonomiske konsekvenser som innvirket direkte på folks levekår. Dette var en krig som ble merket av alle samfunnsklasser. Pryser skriver:

I 1812 var nauda hard i Noreg. Inflasjon og økonomisk kaos for næringslivet i 1813, samtidig som lisensfarten tok slutt, skapte meir misnøye med dansk politikk. Det spreidde seg til Trondheim og Bergen, og til mange i embetsstanden. Det er likevel uklart i kva grad kritikken vende seg mot eienveldet som politisk system. Hungersoppløpa fleire stader våren og sommaren 1813 gjorde i alle fall ikkje det. På Toten, i Arendal og i Trondheim vart bønder og småkårsfolk slegne ned med militærmakt... Urolighetene var nærret av hunger, hat og forbitrelse...⁷

I farvannet rundt norskekysten var det blokader og trefninger mellom krigførende fregatter. Dette var en tid da mange var usikre på hva som

skulle skje med Norge. I øst satt militærmannen og strategen Kong Karl Johan, den tidligere franske generalen Jean-Baptiste Bernadotte, som hadde gjort Napoleonskrigene til sin personlige karrierevei. Han hadde allerede i 1811 gjort det klart at han var villig til å bruke makt for at Norge skulle bli svensk.⁸ Mens krigen raste mellom stormaktene i Europa, foregikk et intenst diplomati hvor Kong Karl Johan knyttet til seg unionstilhengere i Norge. Han tilbød Norge en egen lovgivende nasjonalforsamling. I tillegg truet han med krig dersom hans krav ikke ble imøtegått. Dette ble gjort samtidig som man så tegn til at en hungersnød var i emning.

I 1813 holdt Sverdrup sine første forelesninger i Christiania. Han var 43 år, og hadde startet sitt livsverk som formidler og underviser. 21. mai samme år kom den danske prins Christian Frederik til Norge i rollen som Fredrik 6.s stattholder. Her gikk han straks i gang med å opprette en norsk låne- og diskontokasse. Dette ble gjort for å avhjelpe den fortvilte økonomiske situasjonen, som var preget av blokade og

Kong Karl Johan

Prins og stattholder Christian Frederik

høy inflasjon. Han opprettet domstoler i form av en *overkriminalrett* og en *overadmiralitetsrett*. Som stattholder arbeidet han med å få kontroll over kornhandelen, noe som ble gjort for å ivareta befolkningens sikkerhet. 14. januar 1814 kom en fredsavtale i stand i Kiel, der Danmark gav avkall på Norge. Den 24. januar hadde nyheten nådd stattholderen, og dette var dagen da opprøret i Norge startet. Man hadde lenge arbeidet med å forberede Norge på dette. Kornkamrene var fylt til randen av forsyninger, og dette hadde skjedd uten svenskenes viten. Christian Frederik hadde fått ordre fra sin far om å komme hjem til Danmark. Dette aktet han ikke å gjøre. Han startet på en reise til Trondheim. Prinsen beholdt kontrollen over hæren, og den sivile forvaltningen som han hadde bygget opp i årene før. Mange visste at Christian Frederik hadde planer om å gjøre seg til enevoldskonge. Folkemeningen pekte i en annen retning.⁹ 8.-10. februar var det markedsdager i Christiania, og prinsen var på vei sørover igjen.

Sverdrup fikk den 15. februar beskjed fra sine kontakter sorenskriver Christian

Magnus Falsen og lektor J. G. Adler, om å ta med seg utkastet til en ny grunnlov til Notabelmøtet på Eidsvoll. Prinsen skulle overbevises om at innføring av folkesuvereniteten var det eneste rette. Sverdrup og Christian Frederik hadde hatt omgang i København, og dette ble tillagt vekt. Om ikke Sverdrup kunne overbevise prinsen, så kunne ingen. De hadde vanket i de samme kretser, og Sverdrup var vant med språk og koder i miljøet rundt prinsen. Sverdrup med sin formidlingsevne, kunne overtale og påvirke den unge prinsen på en måte som ellers kunne ha gjort forhandlingene langt vanskeligere. 16. februar 1814 var Georg Sverdrup til stede på Notabelmøtet på Eidsvoll Verk, hvor det ble besluttet å kalle inn til Riksforsamling slik at en ny grunnlov kunne utarbeides. Christian Frederik var også til stede. Nå stod striden om hvorvidt prinsen hadde arverett til den norske tronen. Her som ellers i Europa stod idealet om enevoldskongen for fall. Sverdrup brukte sine pedagogiske evner og sin kjennskap til Cicero og Quintilians verker, for å overbevise prinsen og den øvrige forsamlingen om at han hadde rett.¹⁰ Man ser hvordan

han på Notabelmøtet tok rollen som en representant for det norske folk. Vår selvstendighetsberetning slik den stadig framstår i populære kilder, sier at Sverdrup nærmest egenhendig erstattet kongemakt med folkesuverenitet, idet han overtalte prinsen med de kjente ordene: «*Nu har Prinsen ikke større ret til Norges krone end jeg eller enhver anden nordmand!*».¹¹ Går man litt dypere, ser man fort at det var et helt nettverk av framtreddende personer som hadde lagt til rette for settingen som beskrives her. Ordene som falt, var nøye planlagt.

De valgte representantene kom den 10. april til Riksforsamlingen og Eidsvollbygningen. Sverdrup var en viktig bidragsyter i forarbeidene til Grunnloven. Han var medlem av konstitusjonskomiteen og i rollen som riksforsamlingens president var han den første til å undertegne den nye grunnloven. Deltakelsen på møtet må ha vært en kraftanstrengelse for ham. Privat var perioden preget av sjokket over at han mistet sin ni år gamle datter Elisabeth den 25. april 1814. Hun var hans førstefødte. Han skriver til sin

mor i et brev datert 10. juni 1814, «*Gud har berøvet mig mit inderlig elskede barn (...) min hele siæl hang ved det gode barn*». Likefullt var arbeidet på Eidsvoll en mulighet han hadde ventet på hele sitt liv, og han lot ikke anledningen gå fra seg. Han samlet sine krefter og holdt tale til Riksforsamlingen. Etter at unionen med Sverige var et faktum, unnlot Sverdrup å referere sin egen tale i beretningen om Riksforsamlingens forhandlinger. Talen var likevel ikke helt ukjent siden den ble nevnt i utgivelser og brev fra mange av de tilstedeværende. Først 120 år senere ble den funnet i sin helhet, i en av representantenes papirer.

Mossekonvensjon og skuffelse

Det at han drev en form for selvsensur, viser en karakteristisk side ved Sverdrup. Det samme skal senere skje i langt mer omfattende skala, da han før sin død gjør det klart at alle hans etterlatte papirer skal brennes, noe som også ble gjort. Riksforsamlingen ble avsluttet den 20. mai. Det biografiske materialet peker mot at Sverdrup etter denne tid endret personlighet og at

«bitterhet, sarkasme og hovmod»,¹³ trådte sterkere fram etter dette året, spesielt etter Mossekonvensjonen i august. Var det nederlaget som unionen med Sverige representerte, som førte til denne endringen, eller var det sorgen og tapet av datteren, sammen med den store anstrengelsen under denne sentrale historiske perioden som gjorde Sverdrup innesluttet og tok selve livsgnisten fra ham? A.F. Andresen skriver at «Sverdrup før og etter 1814 var to forskjellige menn». 8. oktober 1814 proklamerte den svenske kongen at Norge skulle «med full eiendomsrett og suverenitet, høre til H.M. Kongen av Sverige og utgjøre et kongerike i union med Sverige». Noen historikere har ment at svenskekongen gikk med på dette kompromisset, fordi han ønsket å trygge sin egen maktbase.¹⁴ Her må man huske på at makthaverne som kretset rundt Norge, ikke hadde full informasjon om den andres planer. Det var fremdeles urolig mellom de europeiske stormaktene. Det er mulig at Kong Karl Johan med dette ville unngå en folkelig oppreisning ledet av den etter hvert populære stattholderen Christian Frederik. Var Grunnloven

av 1814 et kompromiss inngått av kloke embetsmenn, for å unngå en ytterligere forverring av situasjonen i Norge? Ble kompromisset støttet av Norges frie bønder, eller var ideen om de frie bønder bare en visjon? Datidens uroligheter ble brukt som brekkstang, da eidsvollsmennene skulle forhandle fram en grunnlov tuftet på opplysningstidens ideer om demokrati og menneskerettigheter. Det var neppe noen av disse embetsmennenes intensjon å lage et fullstendig demokrati, med et folkestyre hvor kvinner og eiendomsløse hadde fulle rettigheter. Hovedtanken på denne tiden var å lage et brudd med enevoldskongen til fordel for prinsippet om folkesuverenitet. Prinsippets innebygde kraft som gjør at det med tiden fører til full stemmerett, er en annen sak.

Det sies at Sverdrup til tross for at han ble valgt til stortingene både i 1818, og 1824, brant stadig mer for universitetet og universitetsbiblioteket. Drolsum skriver at Sverdrup glimret med sitt fravær ved det overordentlige storting i periodene 1814 og 1815 – 1816.¹⁵ Etter at Norge kom i union med Sverige,

fortsatte Sverdrup å pleie sine politiske og familiære bånd mot København, selv om mange av hans kollegaer av strategiske årsaker vendte seg mot Stockholm. I 1818 ble Sverdrup igjen valgt til Stortinget, denne gangen fungerte han som stortingspresident. Han var Christianias representant på Stortinget, visepresident i Lagtinget og medlem av 17 komiteer, hvorav formann i fire av disse. Det politiske nederlaget som Mossekonvensjonen utgjorde for Sverdrup, sammen med antipatier mot folk som Wedel Jarlsberg, skulle etter hvert få ham til å trekke seg helt unna politikken. Wedel Jarlsberg var leder for unionistpartiet ved Riksforsamlingen på Eidsvoll. Som unionstilhenger og eier av fem jernverk, var han kanskje Sverdrups rake motsetning. Sverdrup var mer opptatt av filologien og de intellektuelle verdier, enn det materielle. Han holdt fast ved prinsippene, der Wedel Jarlsberg strategisk vendte seg mot Sverige når dette kunne tjene forretningene. I 1824 opphørte Sverdrups politiske virksomhet, og han viet seg til biblioteket. Samme år overtok Wedel Jarlsberg som stortingspresident.

Professoren og nyhumanisten

Fra 1812 ble Sverdrup professor i gresk språk og litteratur. Ved det nyopprettede universitetet i Christiania skulle han i tillegg undervise i latin. Sverdrup rakk aldri å publisere særlig mye, dersom man skal sammenligne ham med andre produktive intellektuelle personer. Han var først og fremst en formidler, noe som også gjenspeiles i hans beskjedne bokproduksjon. I årene før 1814, hadde han gitt ut en bok på latin og to oversikter over gresk og athensk handel og politikk. Han hadde oversatt to bøker om latinsk grammatikk, og en håndbok i de gamle staters historie. Verkene ble flittig brukt i Sverdrups undervisning ved universitetet, som i perioden gikk under navnet *Det Kongelige Frederiks Universitet*.

Sverdrup hadde en intensjon om å utvikle Norges skoler og utdanningssystem. Fra slutten av 1700-tallet hadde man diskutert ulike løsninger i forhold til de høyere skoler. Det verserte ulike meninger om omfanget av de gamle språkene latin, gresk og hebraisk. Av tilhengerne ble disse språkene sett på som grunnlaget for vitenskapelig tenkning. Undervisning i latin i de

høyere skoler, hadde til hensikt å forberede de unge til videre studier på universitetet. Undervisning i natur- og realfag ble på den annen side sett som en mer moderne og nyttig tilnærming til undervisningen. Her kunne formålet være å forberede de unge til en forretningskarriere. I 1818 leverte Sverdrup et lovforslag om pensum i de gamle språkene.¹⁶ Forslaget innebar en omfattende heving av nivået i latin, og med gradvis innføring av gresk og hebraisk på de høyere trinnene. Sverdrup var tydelig inspirert av nyhumanismens filosofi rundt utviklingen av de høyere skoler, slik den artet seg i Tyskland på samme tid. Andresen skriver: «...hans skoleprogram var ... nær beslektet med det som i Tyskland førte til utviklingen av det moderne forskningsuniversitet». Nyhumanismen var utbredt i hele Norden, og Schiller skrev på denne tiden et manifest *Om menneskets estetiske oppdragelse*. De gamle grekerne ble, på grunn av det de hadde oppnådd, sett som et forbilde for alle nasjoner. Studiet av det gamle Hellas skulle «åpne våre øyne for deres oppfatning av menneskets natur».¹⁷ Kunnskapen skulle være en inspirasjonskilde for

Friedrich Schiller

Wilhelm von Humboldt

utviklingen av den moderne staten. Gjennom å realisere Bildungs-idealet kunne elevene la seg inspirere av de opprinnelige kildene fra antikkens Hellas. «*Det eneste folk som virkelig har vist hvordan et folk kan nå det aller ypperste med egne krefter*». ¹⁸ I Norge stod Sverdrup ganske alene om disse tankene. Lovforslaget ble ikke vedtatt, og de som ønsket en mer praktisk og nyttig orientering av de høyere skoler, vant fram.

Universitetsbiblioteket tar form

I tiden rundt 1814 virket Georg Sverdrup allerede som universitetsbibliotekar. Dette var en periode der boksamlingen og bevilgningene langsomt bygget seg opp til å bli et reelt universitetsbibliotek. Georg Sverdrup stod sentralt i arbeidet med å få bøkene fram til det nye biblioteket. Sverdrup ivret for å bringe bibliotekets bøker til Christiania, og deretter for å kunne kjøpe inn til borgerne, alt hva de måtte ha behov for av samtidens litteratur. Dette var viktige bidrag til den norske nasjonsbyggingen og etableringen av en demokratisk tradisjon. Universitetsbibliotekets

bøker var fra første dag åpent for utlån til alle byens borgere. Ved å levere søknad, kunne det åpnes for utlån også for borgere utenfor Christiania. Her ser vi en universitetsbibliotekar som sørger for borgerens anledning til å utvikle seg til opplyste mennesker. I 1816 tok Universitetsbiblioteket plass i Rådmannsgården, og dette var en seier og en milepæl i det langtekkelige arbeidet med å få midler til institusjonen. I biblioteket arbeidet Georg Sverdrup sammen med en underbibliotekar, assistert av en eller to bibliotekamanuenser og et bud. I 1820 fikk Sverdrup en usedvanlig dyktig og hjelpsom medarbeider. Det var den unge filologi-studenten Fredrik Wilhelm Keyser. I 25 år var han sjefens nærmeste støttespiller, inntil Sverdrup gikk av i 1845. Da ble Keyser selv bibliotekets nye leder. ¹⁹

Heller ikke i biblioteket var Georg Sverdrups gjerning preget av luttar harmoni. I 1834 ble det reist spørsmål overfor Kirke- og undervisningsdepartementet og Stortinget om hvordan universitetsbibliotekets innkjøpsbudsjett faktisk ble disponert. Initiativet

kom fra Grev Wedel Jarlsberg, som var Universitetskansler 1828 til 1845. Jarlsberg og Sverdrup hadde inntatt motsatte posisjoner i ulike politiske temaer siden striden om unionsoppløsning.

Initiativ(et) fikk til følge at regjeringen (...) fastsatte et reglement for innkjøp av bøker til universitetsbiblioteket. I dette reglementet ble det bestemt at de fire fakultetene to ganger i året skulle legge frem forslag om hvilke bøker som skulle kjøpes inn innenfor deres respektive fagområder. Deretter skulle overbibliotekaren uttale seg om forlagene, og Det akademiske kollegium til slutt vedta den endelige listen. Overbibliotekaren var med andre ord satt på sidelinjen i spørsmål om bokinnkjøp.²⁰

For Georg Sverdrup var dette nok et nederlag. Det er lett å forstå at dette må ha vært vanskelig å håndtere. Da som nå er det gjerne slik at professorene har spesialkunnskap, mens fagbibliotekaren gjennom sitt virke tilegner seg kunnskap om helheten i boksamlingen, på en slik måte at han gjennom innkjøp

av bøker kan fylle inn hullene som står igjen etter at spesialistene hadde notert sine bestillingsønsker. Det anstrengte forholdet til Wedel Jarlsberg skulle vare helt til 1845 da Georg Sverdrup gikk av.

Monumentet ved Gaustadbekken

Sine siste år tilbrakte han på sin løkke Frydenlund i Ullevålsveien. Den innbitte beskjedenheten som i sin tid hadde ført til at han slettet sin tale fra beretningen om Riksforsamlingens forhandlinger, og beordret sine etterlatte papirer brent, skulle til slutt få ham til uttrykkelig å forby sine etterkommere å reise noe merke på hans grav. Dette kan ha blitt gjort i forbitrelse over at mange av hans ideer ikke lot seg gjennomføre på den tiden han levde. Når vi feirer tohundre års grunnlovsjubileum, kan det være nyttig å vende tilbake til noe av det som ble forsøkt formidlet av Georg Sverdrup. Vi kan tenke oss en annen utvikling av vårt demos, dersom Sverdrup ved sitt lovforslag av 1818, hadde blitt gitt muligheten til å etablere et miljø ved Universitetet preget av filologi og Bildungs-idealet, og med nok økonomiske ressurser til

at disse ideene kunne implementeres på den måten de var tenkt. Sverdrups tanker på denne tiden var, selv om de er rasjonelle og forståelige når man går dem etter i sømmene, kanskje for store for virkeligheten slik den var da han selv levde og virket ved Universitetsbiblioteket. Var hans tanker for store for denne verden? Var det den verden han levde i, som var for liten? Dette resonnementet aner man hos Andreas Munch idet han ved Sverdrups død skriver et minnedikt. Det gjengis bare tredje verset her:

*I Live var han alt indgangen
I Mindets Hal til Hvilens Fred;
Dog var hans stærke Sjæl end fangen,
Han stundede mod Evighed.
Da kom en Oldings blide Død
Og gav ham Hvilen mere sød.²¹*

Her aner man karakteristikken av en person som kunne hengi seg til de store ideer. En som påvirker denne verden, framfor selv å la seg endre av den. Man har i løpet av de siste 200 år, og på tross av hans egne anstrengelser for å slette sine livsgjerninger fra historiens minne, reist bautaer og minnesmerker

på andre steder enn ved hans legemlige hvilested. I våre dager befinner det seg ikke langt fra Gaustadbekken, et bibliotek som bærer hans navn, og som med sitt filologiske innhold, vel kan sies å være et mer adekvat monument over Georg Sverdrup, enn en steinstøtte på en bortgjemt gravlund.

Noter

- ¹ Elisabeth S. Eide, *Bøker i Norge: boksamlinger, leseselskap og bibliotek på 1800-tallet* (Oslo: Pax, 2013).
- ² Ibid. s. 100.
- ³ Ludvig Daae, *Udvalg af Breve: hovedsagelig fra bekjendte Nordmænd til Rasmus Nyerup* (Christiania: Tønsbergs Forlag, 1861). s. 35.
- ⁴ J. B. Halvorsen, *Norsk Forfatter-Lexikon 1814-1880 (...)*, 6 vol. (Kristiania: Den Norske Forlagsforening, 1885). s. 539.
- ⁵ Asbjørn Øverås, “Georg Sverdrup,” *Forhandlinger, Det Kongelige norske videnskabers selskab* (1966).
- ⁶ Georg Sverdrup, “Frihed og Selvstændighed : Tale i Riksforsamlingen, Eidsvoll, 13. mai 1814 ; Norges gamle Kongestol : Avslutning av Riksforsamlingens forhandling, Eidsvoll, 20. mai 1814,” i *Taler som forandret Norge*, red. Thor Arvid Dyrerud og Håkon Harket (Oslo: Forlaget Press, 2011).
- ⁷ Tore Pryser og Nils Kristian Nersten, *Norsk historie 1800-1870: frå standssamfunn mot klassesamfunn* (Oslo: Samlaget, 1985).
- ⁸ Knut Mykland, *Kampen om Norge 1784-1814* (Oslo: Cappelen, 1978). s. 234.
- ⁹ Bernt A. Nissen, *Året 1814* (Oslo: Aschehoug, 1964). s. 35
- ¹⁰ Øivind Andersen, “Tegnér’s samtidige i Norge: Georg Sverdrup og ‘Slekten fra 1814’,” i *Tegner och Retoriken*, red. Louise Vinge (Lund Tegnér’samfundet, 2003). s. 39
- ¹¹ S. H. Finne-Grønn, *Slegten Sverdrup: kortfattede genealogiske-personalhistoriske opplysninger med prospekter og portrætter* (Christiania: Det Mallingske Bogtrykkeri, 1923). s. 46
- ¹² Halvorsen, *Norsk Forfatter-Lexikon 1814-1880 (...)*.

- ¹³ Anton Fredrik Andresen, *Opplysningsidéer, nyhumanisme og nasjonalisme i Norge ide første årene etter 1814: nytt lys på vår første skoledebatt*, vol. 26, KULTs skriftserie (Oslo: Norges forskningsråd, 1994). s. 110.
- ¹⁴ Mykland, *Kampen om Norge 1784-1814*. s. 298
- ¹⁵ A. C. Drolsum, *Universitets-bibliotheket 1811-1911*, 2 vol. (Kristiania: Det kgl. Frederiks universitet, 1911).
- ¹⁶ Andresen, *Opplysningsidéer, nyhumanisme og nasjonalisme i Norge ide første årene etter 1814: nytt lys på vår første skoledebatt*, s. 26.
- ¹⁷ Ibid. s. 85
- ¹⁸ Ibid. s. 85
- ¹⁹ Berntsen, Bredo (2009): “Georg Sverdrup - akademiker, patriot og bibliotekpioner”. UBs hjemmesider, UiO. 30. Januar 2014
- ²⁰ John Peter Collett, “Universitetsbibliotekets historie i universitetets historie,” i *Kunnskap – Samlinger – Mennesker. Universitetsbiblioteket og forskningen gjennom 200 år*, red. Signe Brandsæter og Svein Engelstad (Oslo: Universitetsbiblioteket i Oslo, 2011).
- ²¹ Finne-Grønn, *Slegten Sverdrup: kortfattede genealogiske-personalhistoriske opplysninger med prospekter og portrætter*.

Georg Sverdrup og klassikerne

Dette er forfattere som var viktige for forståelsen av den klassiske oldtidens historie, filosofi, kultur, og som Sverdrup studerte i København og Göttingen. De er den dag i dag er sentrale i studier av antikken og klassisk språk.

Stavemåte på personnavn bygger på: Christensen, Hans Petter og Bjørg Tosterud. Greske og latinske navneformer inntil år 1500. Trondheim: Bibsys, 1995.

Cicero, Marcus Tullius

(106 – 43 f.Kr.)

Romersk politiker, forfatter og retoriker. En stor mengde av hans verk er bevart og har inngått som grunnleggende studium for alle som skulle lese om antikken og lære seg latin.

Herodotus - Ἡρόδοτος

(Ca 484 – 425 f.Kr.)

Fremtredende gresk historiker, som sammen med Thucydides beskrives som grunnleggeren av vitenskapelig historie. Det eneste sikkert kjente verk er «Historier» i 9 bind. Disse handler om Peloponneskrigen og de gresk-persiske krigene.

Hesiodus - Ἡσίοδος

(Ca 750 – 650 f.Kr.)

Gresk poet. Han har skrevet blant annet verkene: «Theogonien» og «Arbeid og dager». Disse betraktes som viktige kilder til gresk mytologi og historie.

Platon - Πλάτων

(Ca 428 – 348 f.Kr.)

Gresk filosof og matematiker, elev av Sokrates, han regnes som grunnleggeren av «Akademiet i Athen». Sammen med

Sokrates og Aristoteles har han vært med på å legge grunnlaget for vestens filosofi og vitenskap. Han er mest kjent for sine mange dialoger, som igjen er samlet i ni Tetralogier.

Quintilianus, Marcus Fabius

(Ca 35 – 100)

Romersk retoriker og advokat, mye lest og studert gjennom middelalderen og renessansen. Hans hovedverk er «Institutio Oratoria» i 12 bind.

Apollonius Rhodius - Ἀπολλώνιος Ῥόδιος

(Ca 295 – 215 f. Kr)
Gresk poet, forfatter og bibliotekar ved biblioteket i Alexandria. Hans mest kjent verk er «Argonautika» i fire bind, dette handler blant annet om livet til Jason og Medea.

Thucydides - Θουκυδίδης

(Ca 480 – 395 f.Kr.)

Gresk historiker og general. Han blir sammen med Herodotus kalt grunnleggeren av vitenskapelig historie. Han skrev blant annet et stort verk om Peloponneserkrigen.

Georg Sverdrups nettverk og idealer utenfor universitetet

Vi prøver her å presentere enkelte viktige akademikere, politikere, intellektuelle, forfattere og andre kunstnere, både samtidige og historiske, som har hatt betydning for Sverdrups intellektuelle, kulturelle og politiske utvikling. Vi presenterer både nære allierte og viktige motstandere.

Forfattere og intellektuelle:

Johann Wolfgang von Goethe

(f. 1739 – d. 1832)

Et tysk multitalent som studerte mange ulike fag og behersket en rekke språk. Allerede som ungdom skrev han poesi. Etter diverse sykdomsperioder fullførte han endelig juridisk embetseksamen i 1770. En svært produktiv forfatter. Vendepunktet i Goethes liv kom i hans store Italia-reise i 1786. Han ble svært betatt av antikken og italiensk kunst. Hans berømte fargelære kom ut i 1810, basert blant annet på hans observasjoner i Italia.

N. F. S. Grundtvig

(f. 1783 – d. 1872)

Dansk teolog, salmedikter, politiker og pedagog. Til tross for sin kristne

oppdragelse betraktet han seg som ikke-kristen da han ble student i 1800. Han var svært opptatt av norrøn historie og religion. Til tross for sitt livssyn studerte han teologi. I 1810 gjennomgikk han en personlig krise og kom ut av den med et nytt pietistisk lutheransk livssyn. Han var romantiker og beholdt sin interesse for det norrøne og dansk folkelig kultur etter sin omvendelse. Han var en svært produktiv salmeforfatter.

Johann Gottfried Herder

(f. 1744 – d. 1803)

Studerte teologi, filosofi og språk. Var førende i den tyske romantikkens kritikk av opplysningstidens fornuftsbaserte tenkning. Svært opptatt av nasjonal identitet og kultur og folkediktning. Begrepet «Volkstum» kom til å stå sentralt i hans verker.

Christian Gottlob Heyne

(f. 1729 – d. 1812)

Tysk klassisk filolog og bibliotekar. Studerte i Leipzig på 1740-tallet. I 1763 ble han professor i retorikk ved universitetet i Göttingen han ble leder for universitetsbiblioteket samme sted i 1764.

Christian Gottlob Heyne

Under Heynes ledelse ble biblioteket i Göttingen et meget velansett bibliotek i Tyskland som flere norske og danske studenter og forskere besøkte. Det gjorde også vår egen Georg Sverdrup som beskrev biblioteket der i lyriske toner.

Wilhelm von Humboldt

(f. 1767 – d. 1835)

En stor tysk filosof, lingvist og politiker. Som liberal prøyssisk utdanningsminister fikk han i 1810 grunnlagt universitetet i Berlin, som siden 1948 bærer hans navn. Humboldt var en nær venn av Goethe og Schiller. Universitetet i Berlin har senere stått modell for moderne europeiske og amerikanske forsknings-intensive universiteter.

Rasmus Nyerup

(f. 1759 – d. 1829)

Dansk filolog og bibliotekar. Examen artium 1776, filologisk embetseksamen 1779, teologisk embetseksamen 1780. Han fortsatt sine studier og publiserte mange viktige litteratur-vitenskapelige verk, blant annet «Luxdorphiana» (1791), «Langebekiana» (1794), «Suhmiana» (1799). Han var en nært

Rasmus Nyerup

knyttet til P.F. Suhm, som han også assisterte i hans bibliotek. Fra 1796 var han professor i litteraturvitenskap og ansatt ved Københavns universitetsbibliotek og det Kongelige Bibliotek. I 1796 Han var han også med på å stifte «Det Skandinaviske Litteraturselskab».

Friedrich Hölderlin

(f. 1770 – d. 1843)

Han regnes som en av største tysk-språklige lyrikere. Han knyttes til romantikken og klassismen. Han studerte teologi Tübingen, men virket aldri som prest. Hans kall var litteraturen og lærervirksomhet.

Gerhard Schøningh

(f. 1722 – d. 1780)

Regnes som Norges første profesjonelle historiker. Examen artium 1742, doktor philos 1748. Han ble innvalgt i «Det Kongelige Danske Selskab» i 1751. Dette skulle fremme studier av nordisk historie og språk. Han publiserte i 1751 et større arbeid om samene, som konkluderte med at de var innvandret senere enn den norrøne befolkning og at de var etnisk mindreverdige. Han ble kalt til rektor ved Trondhjem

Friedrich W.J. von Schelling

Katedralskole i 1751 og kom til å spille en aktiv rolle i det lille intellektuelle miljøet der. Han ble professor i historie ved Sorø akademi i 1765. Han var en svært produktiv forsker.

Gotthold Ephraim Lessing

(f. 1729 – d. 1781)

Studerte teologi og medisin i Leipzig i 1740-årene. Han var en nær venn av den jødisk-tyske filosofen Moses Mendelssohn. Lessing betraktes av de viktigste tyske forfattere under opplysningstiden.

Adam Oehenschläger

(f. 1779 – d. 1850)

Student i 1800, påbegynte juridiske studier. Oehenschläger regnes som den mest betydelige forfatter i «Den danske Gullalder». Flere av hans verk er inspirert av Steffens naturfilosofi.

Friedrich W.J. von Schelling

(f. 1775 – d. 1854)

Studerte teologi, filosofi og klassiske språk. Teologisk embetseksamen i 1795. Toneangivende tysk naturfilosof og romantiker. Flyttet til Jena i 1798 hvor

Heinrich Steffens

han traff Goethe. Schelling hadde en stor og viktig litterær og vitenskapelig produksjon i samtiden.

Friedrich Schiller

(f. 1759 – d. 1805)

Tysk dikter, dramatiker og historiker. Han studerte medisin i Stuttgart og ble lege i 1780. Allerede som ung student skrev han flittig. Han var en sentral figur i «Sturm und Drang» kretsen hvor Goethe spilte en hovedrolle. Han var professor i historie og filosofi i Jena 1789-99. Deretter returnerte han til Weimar hvor han konsentrerte seg om sitt forfatterskap.

Heinrich Steffens

(f. 1773 – d. 1845)

Student i 1790, ønsket å studere naturvitenskap, noe som ikke var mulig i København. Han tok doktorgrad i Kiel 1797. Han begynte å lese Spinoza i Kiel og orienterte seg etter hvert mot den nye romantiske naturfilosofi. I 1803 vendte han tilbake til København. Han var en karismatisk person og spilte en avgjørende rolle for romantikken i Danmark. Det ble likevel Niels Treschow som fikk professoratet i

Esaias Tegner

filosofi i København i 1803 og Steffens flyttet til Halle og et nytt professorat i filosofi og mineralogi der i 1804.

Esaias Tegnér

(f. 1782 – d. 1846)

Svensk lyriker, filolog og biskop. Han studerte filologi og filosofi i Lund, tok eksamen i 1802. Han underviste her i estetikk fra 1805. Fra 1812 var han professor i gresk samme sted. Han var en sentral person blant svenske romantikere, han publiserte betydelige litterære og vitenskapelige arbeider. Sverdrup beskriver ham som en god venn. Han ble innvalgt i «Svenska Akademien» 1819.

Tormod Torfæus

(f. 1636 – d. 1719)

Teologisk embetseksamen i København 1657. Han regnes som grunnleggeren av moderne historieskriving i Norge. Hans viktigste verk om norsk historie, på latin «Historia rerum Norvegicarum» utkom i 4 bind i København 1711, oversatt til norsk for første gang i 2008. Dette verket var, ved siden av Snorre, svært viktig for nasjonalselvforståelse på 1700- og 1800-tallet.

Peder Fredrik Suhm

Johann Joachim Winckelmann

(f. 1717 – d. 1768)

Tysk kunsthistoriker og arkeolog. Han betraktes som en banebryter inne klassisismen. Hans «Geschichte der Kunst des Alterthums» fra 1764 ble en klassiker innen tysk litteratur og fikk stor innflytelse for allmenhetens forståelse av antikken. Han hadde stor innflytelse på de senere romantikere som Goethe, Lesing og Schiller. Sverdrup var naturlig nok også inspirert av Winckelmann.

Peder Fredrik Suhm

(f. 1728 – d. 1798)

Dansk-norsk historiker, studerte jus i København på 1740-tallet. Kom fra en lavadelig familie, uten for mye penger, giftet seg til en formue med Karen Angell i Trondhjem 1751. Han skaffet seg etter hvert et betydelig privat bibliotek, over 100.000 titler. Sammen med Gerhard Schøning utga han i 1757 «Forsøg til Forbedringer i den gamle Danske og Norske Historie». Suhm, Schøning og biskop Gunnerus grunnla i 1760 «Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab» i Trondhjem. Han flyttet tilbake til København i 1765.

Her fungerte han som mesén for forfattere og andre intellektuelle og lot disse benytte seg av hans privatbibliotek. I 1782 startet utgivelsen av hans verk «Historie af Danmark». Før sin død solgte han hele sin boksamling til kongen for å sikre livsvarig pensjon for hans enke. Mange av disse bøkene har havnet her ved Universitetsbiblioteket, gjennom bokgaven fra dublettsamlingen fra Det Kongelige Bibliotek.

Politiske aktører:

Christian Frederik

(f. 1786 – d. 1848)

Han var fetter av Frederik 6, i mai til oktober 1814 var han konge av Norge, valgt på Riksforsamlingen på Eidsvoll. Han ble konge av Danmark etter Frederik 6 i 1839 under navnet Christian 8. Christian Frederik hadde nær kontakt med og stor interesse for Norge, men ingen embeter her. Han ble først utnevnt til stattholder i Norge i 1813. På notabelmøtet på Eidsvoll i februar 1814 fikk Sverdrup ham fra idéen om at prinsen hadde arverett til den norske tronen. Som et resultat av nederlaget for krav om norsk selvsten-

dighet abdiserte han i oktober 1814.

Karl Johan (Jean-Baptiste Bernadotte)

(f. 1763 – d. 1844)

Han var en fremtredende fransk offiser under Napoleon. Etter det svenske officerskuppet som avsatte Gustav 4 Adolf i 1810 ble den barnløse Karl 13 svensk konge. Bernadotte anmodet om å stille til valg som ny kronprins i Sverige. Napoleon var kjent med valget og støttet det, i den tro at det aldri ville bli realitet. Karl 13 døde i 1818, men hadde i flere år vært syk, slik at Karl Johan overtok den reelle makten rundt allerede 1814.

Frederik 6

(f. 1768 – d. 1839)

Frederik 6 var den siste dansk-norske unionskonge (1808-1814). Reelt sett hadde han eneveldig makt fra 1784 etter et statskupp mot sin sinnssyke far Christian 7. Han gjennomførte en rekke reformer som lettet handelen i tvillingrikene, men ville ikke gi Norge en egen bank eller universitet. Under Napoleonskrigene og andre europeiske kriger i tiden 1790-1815 var Danmark-Norge alliert stort sett med Frankrike

og Russland, mot England, noe som etter hvert skulle få katastrofale følger.

Herman Wedel Jarlsberg

(f. 1779 – d. 1840)

Tilhørte den eneste virkelige adelige familie i Norge. Juridisk embetseksamen i København 1801. Han var med på stiftelsen av «Selskabet for Norges Vel» i 1809 og en av pådriverne for et eget norsk universitet. Han tilhørte Unionistpartiet ved Riksforsamlingen på Eidsvoll, og hadde allerede i flere år, i hemmelighet, undersøkt muligheten for en union med Sverige. Dette mente han ville gi bedre muligheter for Norge enn unionen med Danmark. Han ble finansminister i 1814 etter unionen med Sverige, i denne forbindelse var han også prokansler for universitetet, og dermed også for biblioteket. Sverdrup hadde, på grunn av politiske motsetninger, hele sin tid et svært anstrengt forhold til Wedel Jarlsberg.

Christian Magnus Falsen

(f. 1782 – d. 1830)

Tok juridisk embetseksamen i København 1802. Han hadde mange viktige embeter i Norge og var svært

opptatt av norsk kultur og historie. Var en lojal embetsmann i tiden frem til Kielefreden. Han var trukket inn i kretsen rundt Wedel Jarlsbergs sonderinger mot Sverige, men virket her som kontraspion. Under Riksforsamlingen på Eidsvoll var Falsen en nær alliert med Sverdrup og J. G. Adler.

Johan Gunder Adler

(f. 1784 – d. 1852)

Studerte ved Københavns Universitet i 1803–1804. Deretter arbeidet han noen år i København som lærer inntil han overtok stillingen som bestyrer av skolen «Christian Augusts Minde» i Frederikshald i 1812. I februar 1814 utformet han og Falsen det første utkastet til Grunnloven, «Udkast til en Konstitution for Kongeriget Norge». Utkastet var tilegnet prinsregenten Christian Frederik som gjennomleste og forsynte det med kritiske bemerkninger. Forfatningsutkastet var inspirert av den franske grunnloven fra 1791, den amerikanske uavhengighetserklæringen av 1776 og USAs grunnlov fra 1787. Det kan ikke definitivt avgjøres hvilke avsnitt hver av de to venner har ansvaret for.

Professorer ved Universitet i Christiania i pionertiden

Det var en svært liten lærerstab ved det nyopprettede Kongelige Frederiks Universitet i Christiania. De var kun 7 kolleger ved oppstarten i 1814. De kjente hverandre alle fra universitetet i København, flere hadde dessuten vært kolleger ved Christiania Katedralskole. I de følgende årene økte lærerstaben noe, også med tillegg av enkelte lektorstillinger. Det var slett ikke alle som gjorde seg bemerket som store forskere, hverken i samtiden eller i ettertiden.

Niels Treschow var den eneste av professorene ved siden av Georg Sverdrup som hadde vært til stede på Riksforsamlingen på Eidsvoll, men de tilhørte etter hvert ulike fraksjoner. Treschows karriere ved universitetet ble også svært kortvarig.

Nedenfor følger en oversikt over Georg Sverdrup og hans professorkolleger frem til 1830:

Georg Sverdrup

(f. 1770 – d. 1850)

Examen artium 1789, filologisk embetseksamen i København 1798. Fortsatte videre hos C.G. Heyne i Göttingen. Lærer

i historie og geografi ved Christiania Katedralskole fra 1800-1803, lærer i gresk ved Metropolitanskolen i København 1803-1805, professor i gresk i København 1805-1813, professor i gresk og latinsk filologi 1813-1831, fra 1831-1841 også professor i filosofi i Christiania, 1813-1841 var han også leder av universitetsbiblioteket. Deltok på Notabelmøtet på Eidsvoll 16. februar 1814 og på Riksforsamlingen på Eidsvoll i mai 1814.

Christian Adolph Diriks

(f. 1775 – d. 1837)

Examen artium 1790, juridisk embetseksamen 1795 i København. Ulike embeter i Danmark og Norge før 1814. Ble utnevnt til professor i 1814, men tiltrådte aldri. Han ble høsten 1814 statsråd i Politidepartementet og fortsatte en embetskarriere utenfor universitetet.

Jens Esmark

(f. 1763 – d. 1839)

Examen artium 1784, studerte teologi, medisin, jus og naturfag i København, student på Bergseminaret på Kongsberg

Christopher Hansteen

1789-1791, juridisk embetseksamen i København 1791, videre studiereiser i Tyskland 1791-1797, overbergamtassessor på Kongsberg 1797, lektor i mineralogi på Bergseminaret 1802, professor i bergverksvitenskap i Christiania 1814-1834.

Søren Bruun Bugge

(f. 1798 – d. 1886)

Examen artium 1815 i Trondhjem, filologisk embetseksamen i Christiania 1820, det var første gang denne eksamen ble avholdt. Senere teologisk embetseksamen 1847. Lektor i latin ved universitetet i Christiania 1820-1825, professor i latin samme sted 1825-1833, rektor ved Christiania Katedralskole 1833-1847, sogneprest, senere prost i Hadeland og Land 1847-1878.

Christopher Hansteen

(f. 1784 – d. 1873)

Examen artium 1802, juridisk studier i København, lærer i matematikk ved latinskolen i Hillerød 1807, vant i 1811 pris om magnetisme for Det kgl. Videnskabernes Selskab i København, lektor i matematikk i ved universitet i Christiania 1811-1814, professor i

Christopher Andreas Holmboe

anvendt matematikk og astronomi samme sted 1816-1861.

Svend Borchmann Hersleb

(f. 1784 – d. 1836)

Examen artium 1802, teologisk embetseksamen 1807 i København, lærer på Metropolitanskolen i København 1808-1813. Lektor i teologi og hebraisk ved 1813, prosessor 1814-1836.

Christopher Andreas Holmboe

(f. 1796 – d. 1882)

Examen artium 1814, teologisk embetseksamen 1818 i Christiania, studerte arabisk og persisk i Paris 1821-1822. Lektor i orientalske språk 1822, professor i 1825-1876, bestyrer av Myntkabinetet fra 1830.

Frederik Holst

(f. 1791 – d. 1871)

Examen artium 1810, anneneksamen 1811, kandidat ved Frederiks Hospital 1812-1816, medisinsk embetseksamen i København 1815, licentiatgraden i Christiania i 1816 og den første doktorgraden i Norge i 1817. Studerte i Uppsala og Stockholm 1817 og bestyrer ved Christiania statsfysikat 1818.

Foreleste i osteologi i Christiania i 1818 og i kirurgi fra 1823. Professor i medisin i Christiania 1824-1865, underviste i farmakologi, toksikologi og hygiene.

Jens Jacob Keyser

(f. 1780 – d. 1847)

Examen artium 1798, pedagogisk seminar i København 1806, juridisk embetseksamen 1807, lærer i matematikk og fysikk ved Metropolitanskolen 1806-1811, vikariat som professor i København 1811-1813, professor i fysikk og kjemi i Christiania 1814-1847

Lorents Lange

(f. 1783 – d. 1860)

Examen artium 1801, juridisk embetseksamen 1805 i København. Professor i lovkyndighet 1816-1825. Ble senere Høyesterettsassessor.

Michael Skjelderup

(f. 1767 – d. 1852)

Apoteklærling i Fredrikstad 1785-1788. Kirurgisk eksamen ved det kirurgiske akademi i København 1794, lege ved akademiet, Søkvæsthuset og Frederiks Hospital, prosektor ved universitetets anatomikammer 1797-1800, uni-

versitetsadjunkt 1801. Doktorgrad i medisin i 1803, og professor i medisin i 1805. Professor i medisin i Christiania fra 1813-1849, underviste i anatomi, fysiologi og rettsmedisin.

Ludvig Stoud Platou

(f. 1778 – d. 1833)

Examen artium 1795, filologisk embetseksamen i København 1803, lærer ved Christiania Katedralskole fra 1803-1813, var også lærer ved Krigsskolen 1807-1809. Professor i historie, geografi og statistikk 1813-1825. Han ble utnevnt til statssekretær i 1825 og fratrådte sitt professorat, men fortsatte å undervise i statistikk frem til sin død.

Gregers Fougner Lundh

(f. 1786 – d. 1836)

Examen artium 1806, påbegynte medisinstudier 1806-1807, fortsatte studer 1813-1814. Ble offiser ved krigsutbruddet i 1807, søkte avskjed fra hæren i 1814. Lektor i teknologi 1814, professor i økonomi 1822-1836.

Mathurin René Orry

(f. 1760 – d. 1825)

Han hadde ingen akademisk utdanning, men var en kjent av kong Karl Johan, Jean Baptiste Bernadotte, fra Pau i Frankrike. Lektor i fransk ved universitetet i Christiania 1815, professor i fransk samme sted 1816-1822.

Søren Rasmusen

(f. 1768 – d. 1850)

Examen artium 1787 i Kristiansand, student i København, prisoppgave i matematikk i København 1794, lærer ved Christiania Katedralskole 1797-1813, professor i matematikk og fysikk 1813-1825.

Jens Rathke

(f. 1769 – d. 1855)

Examen artium 1787, teologisk embetseksamen i København 1792, fortsatte med studier i biologi, professor i naturhistorie i København 1810, professor i naturhistorie i Christiania 1813-1845.

Christen Smith

(f. 1785 – d. 1816)

Examen artium 1801, medisinsk embet-

seksamen i København 1808, amtslege i Jarlsberg 1808-1810, lege ved Fredriks hospital i København 1810-1812, professor i botanikk og statsøkonomi i Christiania 1814-1816.

Cornelius Enevold Steenbloch

(f. 1773 – d. 1836)

Examen artium 1794, teologiske studier, universitetets gullmedalje 1798, lærer ved Fredriksborg skole i København 1806-1816, professor i historie i Christiania 1816-1836. 1816-1822

Henrik Lauritz Nicolai Steenbuch

(f. 1774 – d. 1839)

Examen artium 1793 i København, juridisk embetseksamen 1810. Lektor i lovkyndighet 1816, professor 1818-1839.

Stener Johannes Stenersen

(f. 1789 – d. 1835)

Examen artium 1808, teologisk embetseksamen 1881 i København. Kateket ved Vår Frelses kirke i Christiania 1812-1814. Lektor i teologi 1814, professor 1818-1835.

Niels Berner Sørenssen

(f. 1774 – d. 1854)

Examen artium 1790, medisinsk embetseksamen i København 1800. Lege ved Frederiks Hospital, doktorgrad i medisin i København i 1804, landsfysikus i Jarlsberg 1807. Professor i medisin i Christiania 1814-1840, underviste i farmakologi og patologi, underviste i medisin ved Byens Civile Sygehus i Christiania fra 1815, overlege ved Rikshospitalet 1826-1839.

Magnus Andreas Thulstrup

(f. 1769 – d. 1844)

Examen artium 1786, kandidat ved Frederiks Hospital 1787, kirurgisk eksamen 1791, reservekirurg ved det kirurgiske akademi 1792 og ved Frederiks Hospital 1793. Militærlege i Norge fra 1797 og bekledd mange viktige stillinger innen helsevesenet. Professor i kirurgi og fødselsvitenskap i Christiania 1814-1844. Overlege ved Fødselsstiftelsen 1818, overlege ved Rikshospitalet 1826-1836. Nær venn av Christian Frederik.

Niels Treschow

(f. 1751 – d. 1833)

Examen artium 1766, magistergrad i filosofi i København 1774, lærer ved Trondhjem Katedralskole 1774-1780, rektor i Helsingør 1780-1789, rektor ved Christiania Katedralskole 1789-1803, professor i filosofi i København 1803-1813, professor i filosofi i Christiania 1813-1814, statsråd i Kirke departement 1814-1825. Deltok på Notabelmøtet på Eidsvoll 16. februar 1814 og på Riksforsamlingen på Eidsvoll i mai 1814.

Bildekreditering

Alle bilder tilhører Universitetsbiblioteket i Oslo eller Wikimedia Commons, bortsett fra:

Side 3: Stortingsarkivet

Side 10: Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og
Konservering - Arkitektskolen

Side 13: Nasjonalmuseet

Side 17: Stortingsarkivet

Bibliografi over Georg Sverdrups publikasjoner

Sverdrup som forfatter:

Elegia Callini notis illustrata: quam praecedit: de elegia et vita auctoris dissertatio.
Havniae: Typis Johannis Rudolphi Thiele, 1795.

“Kort historisk-politisk udsigt over den græske, især atheniensiske, Handel [og politik] indtil Alexander den Stores tid. Del 1.” *Det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter* 3:2 (1807): 192-275.

“Kort historisk-politisk udsigt over den græske, især atheniensiske, Handel [og politik] indtil Alexander den Stores tid. Del 2.” *Det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter* 9 (1813): 53-142.

Sverdrup som oversetter:

Bröder, Christian Gottlob. *Brøders mindre latinske Grammatik for Begyndere.*
København, 1817.

———. *Latinske Lectioner: indeholdende Naturhistorie, Samtaler, Fortællinger og Fabler, indrettede for Begyndere.* København: Soldin, 1799.

———. *Praktisk latinsk Grammatik, eller Anviisning til at lære sig selv det latinske Sprog / oversat efter det tredie Oplag af Georg Sverdrup.*
København: Soldin, 1801.

Heeren, A. H. C. *Haandbog i de gamle Staters Historie, med særdeles Hensyn til deres Forfatninger, deres Handel og deres Colonier, til Brug ved offentlige Forelæsninger.* København: Soldin, 1800.

Sverdrup som redaktør:

Aeschyli tragoediae in usum scholarum, Vol. 1, Agamemnon ; Choephorae ; Eumenides. Hafniae: Brummer, 1812.

Bröder, Christian Gottlob. *Lectiones Latinae: delectandis excolendisque puerorum ingeniis accommodatae.* Hafniae: Sumptibus Soldini, 1799.

Hesiodi Theogonia et Scutum Herculis. Havniae: Apud Joh. Henr. Schubothe, 1806.

Platonis libri VIII: Apologia Socratis, Crito, Alcibiades uterque, Meno, Hippias major, Symposium, Phaedrus : scholarum in usum ad optimas recensiones diligenter expressi, P. 1. Hafniae 1811.

Thucydidis, Platonis et Lysiae Orationes funebres. Aeschinis In Ctesiphontem et Demosthenis Pro corona orationes. Hafniae, 1809.

Rigsforsamlings-Tidende. Redigert av Georg Sverdrup, Jacob Aall, og Hans Jacob Grøgaard. Eidsvold, 1814.

Den Norske Rigs-Forsamlings Forhandlinger paa Eidsvold i Aaret 1814: udgivne efter Hoved-Protocolen. Redigert av Georg Sverdrup, Ludv. Stoud Platou, og Chr. F. Omsen. Christiania: Trykt hos J. Lehmann og C. Grøndahl, 1814.

Bibliografi over relevant bakgrunns litteratur

- Andersen, Øivind. "Georg Sverdrup – greskprofessor og grunnlovsmann." *Klassisk Forum* Nr. 2 (2007): s. 61-90.
- . "Tegnér's samtidige i Norge: Georg Sverdrup og 'Slekten fra 1814'." I *Tegner och Retoriken*, redigert av Louise Vinge, s. 25-53. Lund Tegnér'samfundet, 2003.
- Andresen, Anton Fredrik. *Opplysningsidéer, nyhumanisme og nasjonalisme i Norge ide første årene etter 1814: nytt lys på vår første skoledebatt*. KULT's skriftserie. Vol. 26. Oslo: Norges forskningsråd, 1994.
- Arntzen, Jon Gunnar og Knut Helle, red *Norsk biografisk leksikon*. 10 vol. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1999.
- Brandsæter, Signe og Svein A. H. Engelstad. *Kunnskap - samlinger - mennesker: Universitetsbiblioteket og forskningen gjennom 200 år*. Oslo: Universitetsbiblioteket i Oslo, 2011.
- Bricka, C. F., red. *Dansk biografisk Lexikon: tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814*. 19 vol. København: Gyldendal, 1887.
- Bull, Edvard, Anders Krogvig og Gerhard Gran, red *Norsk biografisk leksikon*. 19 vol. Oslo: Aschehoug, 1923.
- Collett, John Peter. "Universitetsbibliotekets historie i universitetets historie." *I Kunnskap – Samlinger – Mennesker. Universitetsbiblioteket og forskningen gjennom 200 år*, redigert av Signe Brandsæter og Svein Engelstad. Oslo: Universitetsbiblioteket i Oslo, 2011.
- Collett, John Peter og Anne Vaalund. *Universitetet i Oslo 1811-2011*. 9 vol Oslo: Unipub, 2011.
- Daae, Ludvig. *Udvalg af Breve: hovedsagelig fra bekjendte Nordmænd til Rasmus Nyerup*. Christiania: Tønsbergs Forlag, 1861.
- Dahl, Helge. *Klassisisme og realisme: den høgre skolen i Norge 1809-1869*. Oslo: Universitetsforlaget, 1976.

- Drolsum, A. C. *Universitets-bibliotheket 1811-1911*. 2 vol. Kristiania: Det kgl. Frederiks universitet, 1911.
- Dunker, Conradine B. *Gamle Dage: Erindringer og Tidsbilleder*. København: Gyldendal, 1871.
- Dyrerud, Thor Arvid, Håkon Harket og et al. *Taler som forandret Norge*. Oslo: Forlaget Press, 2011.
- Eide, Elisabeth S. *Bøker i Norge: boksamlinger, leseselskap og bibliotek på 1800-tallet*. Oslo: Pax, 2013.
- Finne-Grønn, S. H. *Slegten Sverdrup: kortfattede genealogiske-personalhistoriske opplysninger med prospekter og portrætter*. Christiania: Det Mallingske Bogtrykkeri, 1923.
- Halvorsen, J. B. *Norsk Forfatter-Lexikon 1814-1880 (...)*. 6 vol. Kristiania: Den Norske Forlagsforening, 1885.
- Hemstad, Ruth. *Opplysning, vitenskap og nasjon: bidrag til norsk bibliotekhistorie*. Vol. 4. Oslo: Novus forlag, 2011.
- Jelsdorf, Hans Michael "Hospitalsberedskab og lægelig behandling under belejringen i 1807." i *Krigshistorisk Tidsskrift* (2007).
- Kundgjørelse af Rigsforsamlingens Beslutninger af 19de Mai 1814, angaaende første ordentlige Storthings Holdelse og de Sager, som i Særdeleshed blive Gjenstand for dets Overveielse og Afgjørelse*. Christiania 1814.
- Mestad, Ola og Dag Michalsen. *Frihetens forskole: professor Schlegel og eidsvollsmennenes læretid i København*. Oslo: Pax, 2013.
- Myhre, Jan Eivind "«Askepotterne blant landets embetsmænd» – legenes vei til samfunnstoppen 1811–1960." i *Michael Quarterly* 8 (2011): s. 532–44.
- Mykland, Knut. *Kampen om Norge 1784-1814*. Oslo: Cappelen, 1978.
Nissen, Bernt A. Året 1814. Oslo: Aschehoug, 1964.
- Pryser, Tore og Nils Kristian Nersten. *Norsk historie 1800-1870: frå standssamfunn mot klassesamfunn*. Oslo: Samlaget, 1985.
- Rigsforsamlings-Tidende* (8 hefter). Vol. 8, Eidsvoll April 1814.
- Steen, Sverre. "To taler i Riksforsamlingen 1814: Georg Sverdrups tale 13. mai." *Historisk tidsskrift* 30(1934/1936) (1936): s. 46-53.
- Sverdrup, Georg. "Frihed og Selvstændighed : Tale i Riksforsamlingen, Eidsvoll, 13. mai 1814 ; Norges gamle Kongestol : Avslutning av Riksforsamlingens forhandlinger, Eidsvoll, 20. mai 1814." i *Taler som forandret Norge*, redigert av Thor Arvid Dyrerud og Håkon Harket, s. 45-51. Oslo: Forlaget Press, 2011.
- Øverås, Asbjørn. "Georg Sverdrup." *Forhandlinger, Det Kongelige norske videnskabers selskab* (1966): s. 23-37.

